

Ο Charles Crook, Reader σε θέματα Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών και Εκπαίδευσης στο Τμήμα Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου του Nottingham, βρέθηκε στην Αθήνα για το Διεθνές Συνέδριο που διοργάνωσε το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, το Δεκέμβριο, με θέμα "Ανοικτή Πρόσβαση: Έρευνα-Εκπαίδευση-Δημόσια Δεδομένα". Ο C. Crook μίλησε στο "Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία" για την Ανοικτή Πρόσβαση σε εκπαιδευτικό περιεχόμενο και την ανταπόκριση μαθητών και εκπαιδευτικών. Παρουσίασε καλές πρακτικές από τα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου και υπογράμμισε πως πρέπει να κατανοήσουμε τις ευκαιρίες και τις απειλές που φέρνει το Διαδίκτυο στην εκπαίδευση, ως προϋπόθεση για να διαχειριστούμε τις σημαντικές αλλαγές των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

Το κίνημα της Ανοικτής Πρόσβασης στη γνώση είναι δημοφιλέστατο στα Πανεπιστήμια. Τι συμβαίνει στα σχολεία; Υπάρχουν κάποιες διαφορές;

Το κίνημα της Ανοικτής Πρόσβασης (ΑΠ) εξελίσσεται διαφορετικά στα σχολεία από ότι στα Πανεπιστήμια, επειδή οι ανάγκες τους είναι διαφορετικές. Στα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσης, η ΑΠ προσφέρει διάφορες μορφές συνεργασίας και σχήματα μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί εξακολουθούν να διδάσκουν κυρίως με βάση γραπτό υλικό, αν και τον τελευταίο καιρό, γίνεται μια στροφή σε πρωτοβουλίες Web2.

"Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αξιοποιήσουν το ανοικτό εκπαιδευτικό περιεχόμενο"

Συνέντευξη με τον **Charles Crook**, Reader στο Τμήμα Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Nottingham

Μεμονωμένα άτομα αναπτύσσουν εργαλεία και τα διαθέτουν με μηδενικό κόστος. Το κόστος ήταν σημαντικό εμπόδιο για τα σχολεία στο παρελθόν, όταν το λογισμικό για τη διδασκαλία (DVD, CD, κ.λπ.) ήταν πολύ ακριβό. Τώρα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βρουν όλο το υλικό που χρειάζονται, δωρεάν στο Διαδίκτυο. Υπάρχει, λοιπόν, μια στροφή προς λιγότερο εμπορικό εκπαιδευτικό υλικό (ψηφιακό περιεχόμενο, εργαλεία, λογισμικό, κ.ά.) που κυριαρχείται από "ερασιτέχνες" και βοηθά πολύ τα σχολεία.

Από την άλλη πλευρά, τα Πανεπιστήμια επικεντρώνονται στην πρόσβαση σε επιστημονικά περιοδικά. Τα περισσότερα Πανεπιστήμια ανέπτυξαν εξ αρχής και ενσωμάτωσαν στα συστήματά τους πλατφόρμες, blogs και wikis και, φυσικά, όλα αυτά τα εργαλεία, όπως pod-casting και βίντεο, είναι πολύ ισχυρά.

Πόσο εύκολη είναι η ανάπτυξη εκπαιδευτικού περιεχομένου από τους ίδιους τους χρήστες ("user-generated content"); Συνεργάζονται τα σχολεία για την αξιοποίησή του στα μαθήματα του σχολείου;

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η κυβέρνηση ξεκίνησε σειρά πρωτοβουλιών για την ανταλλαγή εκπαιδευτικών πόρων. Σύμφωνα με το εθνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, δάσκαλοι και καθηγητές σε όλη τη χώρα διδάσκουν παρόμοια πράγματα, οπότε αν αναπτυχθεί ενδιαφέρον υλικό, έστω και μια παρουσίαση PowerPoint, θα πρέπει να δημοσιοποιείται. Για την ενίσχυση της πρακτικής αυτής, έχουν αναπτυχθεί αποθετήρια, τα οποία όμως δεν χρησιμοποιούνται επαρκώς από τους εκπαιδευτικούς.

Στην Αγγλία υπάρχει η έκφραση "not made here" ("δεν κατασκευάστηκε εδώ"), η οποία, εν προκειμένω, σημαίνει ότι παρόλο που η από κοινού χρήση εκπαιδευτικού περιεχομένου ακούγεται εύκολη υπόθεση, δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στις ανάγκες των σχολείων. Για παράδειγμα, μια παρουσίαση μπορεί να κρύβει πολλές υποθέσεις και πρακτικές για τον τρόπο παρουσίασης και συζήτησης στην τάξη. Οι υποθέσεις αυτές δεν καθορίζονται εξ αρχής, αντίθετα, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να τις ανακαλύψουν εκ νέου. Νομίζω ότι αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους τα αποθετήρια δεν αξιοποιούνται ακόμα επαρκώς.

Οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται περισσό-

τερο να ακούσουν τί κάνουν οι άλλοι στις τάξεις τους, ή πώς το κάνουν, έτσι ώστε να μπορέσουν να το εφαρμόσουν, να το ανακαλύψουν εκ νέου στα δικά τους σχολεία. Ενδιαφέρονται να μεταδώσουν ιδέες, όχι λογισμικό. Για τον λόγο αυτό έχουν αναπτύξει forums και blogs, ως δίκτυα επικοινωνίας που επιτρέπουν τη διάχυση γενικών ιδεών και όχι συγκεκριμένου υλικού. Οι άνθρωποι χρειάζονται έμπνευση και ιδέες για εργαλεία, αλλά κάνουν και μόνοι τους ένα μέρος της δουλειάς.

Γενικότερα, η κυβέρνηση ενθαρρύνει την από κοινού χρήση εκπαιδευτικών πόρων ως εργαλείο για οικονομία και αποτελεσματικότητα. Επιδοτούνται επίσης οργανισμοί που συγκεντρώνουν εκπαιδευτικό υλικό σε αποθετήρια, όπως, για παράδειγμα, το Future Lab (www.futurelab.org.uk) που έχει αναπτύξει μια πλούσια διεπαφή για περιήγηση σε σχολικά παραδείγματα, βίντεο, λογισμικό, ή σχεδιαγράμματα μαθημάτων.

Η άλλη πλευρά είναι, όπως αναφέρθηκε, οι εκπαιδευτικοί που πρέπει να ανακαλύψουν εκ νέου όλο αυτό το περιεχόμενο στα σχολεία και τους μαθητές τους, να το αξιοποιήσουν και να το προσαρμόσουν στις ειδικές ανάγκες και τα χαρακτηριστικά τους.

Πώς ανταποκρίνονται οι μαθητές στις εφαρμογές Web2 στα σχολεία;

Υπάρχει μια δημοφιλέστατη υπόθεση ότι τα Web2 εργαλεία είναι πολύ αποτελεσματικά για τους μαθητές, και πιστεύω ότι, σε κάποιο βαθμό, αυτό πράγματι ισχύει για ορισμένους. Ωστόσο, δεν λειτουργεί τόσο όσο αναμενόταν. Γιατί; Μήπως επειδή οι εκπαιδευτικοί δεν προσπαθούν; Όχι. Σε κάθε σχολείο, υπάρχει ένας σκληρός πυρήνας οπαδών των νέων τεχνολογιών και, γενικά, οι υπόλοιποι κινητοποιούνται. Νομίζω όμως ότι υπάρχουν άλλες δυσκολίες.

Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν Web2 εφαρμογές για να συνεργάζονται οι μαθητές, υποθέτοντας πως τους αρέσει, αφού χρησιμοποιούν ήδη εκτενώς msn, facebook, κ.λπ. Ωστόσο, όταν οι μαθητές καλούνται να συνεργαστούν για μια ομαδική σχολική εργασία, οι κανόνες και η δυναμική είναι διαφορετική από όταν είναι για διασκέδαση και, όταν οι μαθητές ανακαλύπτουν τις διαφορές, απογοητεύονται. Δεν είναι, λοιπόν, προφανές ότι τα εργαλεία

αυτά βοηθούν πάντα, αντίθετα, μπορούν ακόμα και να αποτελέσουν εμπόδια. Ως εκ τούτου, το μήνυμά μου είναι ότι, αν θέλουμε να αξιοποιήσουμε το Web2 προς όφελός μας, θα πρέπει να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τη δυναμική του και να σχεδιάσουμε μια συνέχεια μεταξύ διασκέδασης και σχολικής χρήσης.

Υπάρχουν κάποιες καλές πρακτικές για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στα σχολεία;

Μια από τις πρώτες μας δραστηριότητες με τις νέες τεχνολογίες, ήδη από το 1980 όταν είχαμε μόνο ένα μόντεμ, ήταν να συνδέουμε σχολεία από την Αγγλία και την Καλιφόρνια. Αυτό γίνεται εδώ και πολύ καιρό, δεν είναι δύσκολο, αλλά ούτε μπορεί να εξηλιχθεί περαιτέρω, αν δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Για παράδειγμα, οι μαθητές στην Καλιφόρνια μιλούσαν για το σούσι, το οποίο δεν σημαίνει τίποτα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Από την άλλη πλευρά, έχω δει σχολεία από διαφορετικές χώρες να συνδέονται με επιτυχία και να κάνουν πιο ενδιαφέροντα τα μαθήματά τους στις γλώσσες, τη γεωγραφία ή την ιστορία.

Άλλα παραδείγματα είναι το Skype, όπου τάξεις μαθητών έρχονται σε επαφή, ή το blogging, όπου κάποιοι μαθητές βρίσκουν κοινό για τις εργασίες τους. Αυτό είναι κάποιες φορές συναρπαστικό, επειδή, όταν οι μαθητές γράφουν κάτι, το μόνο πρόσωπο που το διαβάζει είναι ο δάσκαλος. Οι νέες τεχνολογίες τους δίνουν τη δυνατότητα να το δείξουν στους γονείς τους, στην οικογένεια, σε φίλους, κ.λπ. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, οι μαθητές μπορούν να δεχτούν και αρνητικά σχόλια, καθώς εκτίθενται στο ευρύ κοινό και, φυσικά, η ανώνυμη κριτική μπορεί να είναι σκληρή ή αγενής.

Όταν ένα παιδί καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για κάτι και να το δημοσιεύει, περιμένει ότι και οι άλλοι θα το υποδεχτούν με τον ίδιο ενθουσιασμό, το οποίο όμως μπορεί να μη συμβεί. Στο Διαδίκτυο, ο καθένας έχει τη δυνατότητα να σχολιάζει και οι μαθητές μπορούν εύκολα να πληγωθούν. Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, υπάρχουν πολλές ιστορίες για εκφοβισμό μαθητών (bullying), κυρίως λόγω της ανωνυμίας που επιτρέπει η τεχνολογία.

Πώς μπορούν να ισορροπήσουν οι ευκαιρίες που προσφέρει το Διαδίκτυο στην εκπαίδευση, με τις απειλές που περιγράφονται παραπάνω;

Πριν την εξισορρόπηση, θα πρέπει να κατανοήσουμε την ανοικτή διάσταση των εκπαιδευτικών πόρων. Πρέπει να καταλάβουμε ποιες διαφορές επιφέρει η νέα αυτή ανοικτή

διάσταση και πώς διαταράσσονται οικείες πρακτικές των ανθρώπων. Για παράδειγμα, όλες αυτές οι τεχνολογίες για τις οποίες μιλάμε αναπτύσσονται εξαιρετικά αργά. Ήδη από τη δεκαετία του 1980 χρησιμοποιούσα e-mail, αλλά χρειάστηκε πολύς χρόνος για να υιοθετηθεί και στα σχολεία. Υπήρχαν πολλά κεκτημένα συμφέροντα τα οποία δεν επιθυμούσαν να αλλάξουν.

Για να καλλιεργήσουμε τις αλλαγές, πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε την παρούσα κατάσταση. Θα βρούμε έναν τρόπο για τη διαχείριση των ευκαιριών και των κινδύνων, εφόσον καταλάβουμε ποιοι και πώς επηρεάζονται. Νομίζω ότι μερικές φορές παρασυρόμαστε από τον ίδιο τον ενθουσιασμό μας και δεν συμπάσχουμε με τους ανθρώπους που αλλάζουν τη ζωή τους, εξ αιτίας αυτών που θέλουμε να κάνουμε.

Ο ενθουσιασμός για την Ανοικτή Πρόσβαση είναι εύκολη υπόθεση. Κανείς δεν διαφωνεί πως η Ανοικτή Πρόσβαση είναι καλή ιδέα. Ας σταματήσουμε, λοιπόν, να το λέμε και ας σκεφτούμε γιατί δεν συμβαίνει. Είμαι υπέρ της Ανοικτής Πρόσβασης, αλλά ενδιαφέρομαι πάντα και για τα εμπόδια, διότι μόνο έτσι καταλαβαίνουμε πώς λειτουργούν τα πράγματα. Οι πολιτιστικές πρακτικές είναι ενδιαφέρουσες και, μπορείς να τις καταλάβεις, μόνο όταν προσπαθήσεις να τις αλλάξεις. Πρέπει να καταλάβουμε πώς λειτουργούν οι σχολικές αίθουσες, ακόμα και αν είμαστε διαρκώς μέσα στις αίθουσες αυτές.

Όταν προσπαθούμε να αλλάξουμε κάτι, παρατηρούμε τις διαταραχές που δημιουργούνται και καταλαβαίνουμε πώς τα πράγματα συνδέονται μεταξύ τους σήμερα. Αν θέλουμε να αλλάξουμε ένα δεσμό, μια σχέση, πρέπει να κατανοήσουμε τη δυναμική της. Μπορεί μερικές φορές να υπάρχει αντίσταση, αλλά η έρευνα αυτή πρέπει να γίνει.

Τι θεωρείτε απαραίτητο για την πρόωθηση των τεχνολογικών αλλαγών στα σχολεία;

Κάποιοι εκπαιδευτικοί είναι επιφυλακτικοί σχετικά με τις τεχνολογίες στο σχολείο και ο σκεπτικισμός αυτός οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι μεγάλο μέρος του σχολικού προϋπολογισμού σχολείου διατίθεται σε υπολογιστές, αντί για βιβλία, εκδρομές, κ.λπ. Το καλό είναι ότι, σήμερα, έχει μειωθεί το κόστος, όχι μόνο για τους

υπολογιστές, αλλά και για όσα κάνουμε με τους υπολογιστές.

Αυτή την περίοδο, στο Ηνωμένο Βασίλειο, η μορφή της τεχνολογίας που είναι επιτακτική είναι οι φορητοί υπολογιστές. Φορτίζουμε τις συσκευές το βράδυ, τις μεταφέρουμε στις σχολικές αίθουσες και, όταν έρχονται οι μαθητές, παίρνουν από έναν υπολογιστή και κάθονται στο θρανίο τους.

Ο δάσκαλος τους εξηγεί για λίγα λεπτά αυτό που κοιτούν στις οθόνες τους και, στη συνέχεια, χωρίζονται σε ομάδες και δουλεύουν. Η τεχνολογία αυτή διευκολύνει τη δουλειά του εκπαιδευτικού και επιτρέπει στους μαθητές να εργάζονται αποτελεσματικά με έναν κοινό στόχο. Η δυνατότητα αυτή γίνεται όλο και πιο ελκυστική για τους δασκάλους, καθώς δεν είναι ακριβή, δεν απαιτεί να μετακινηθούν από την αίθουσα, δεν χρειάζονται τη βοήθεια τεχνικών, κ.λπ. Φυσικά οι μαθητές είναι συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ελέγχουν τις πληροφορίες τους.

Πιστεύετε ότι υπάρχει κίνδυνος για τη δημιουργία “κοινωνικού χάσματος” μεταξύ μαθητών που είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες και εκείνων που έχουν περιορισμένη πρόσβαση στο Διαδίκτυο;

Πρόσφατα κάναμε μια πολύ καλή έρευνα, με ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 2.000 μαθητών, και διαπιστώσαμε ότι περισσότεροι από το 90% είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο εκτός σχολείου. Έτσι, υπάρχει ένα πολύ μικρό ποσοστό μαθητών που δεν χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες, παρόλο που, φυσικά, διαφοροποιείται ο βαθμός χρήσης, καθώς δεν θέλουν όλα τα παιδιά να περνούν όλο τον χρόνο τους στο Διαδίκτυο. Το πρόβλημα έχει πια αντιστραφεί: πολλά παιδιά δεν διαβάζουν ποτέ τίποτα, δραστηριοποιούνται μόνο μπροστά στην οθόνη και δεν μπορούν να επεξεργαστούν κείμενα. Υπάρχουν, συνεπώς, πολλά είδη χάσματος.

Όλα τα παιδιά αναγνωρίζουν τα βίντεο στο YouTube, ή καταλαβαίνουν τι είναι το blog ή το wiki, κ.λπ., ωστόσο δεν ενδιαφέρονται όλα για αυτά. Έχω ακούσει παιδιά να δυσφορούν όταν πρέπει να δουλέψουν διαρκώς μόνο με υπολογιστές, ή εκπαιδευτικούς να προτιμούν υπαίθριες δραστηριότητες αντί να έχουν πάντα την ίδια τάξη, με όλους τους μαθητές να κοιτάζουν απλά μια οθόνη. ☒

info

Charles Crook
<http://deveurope.com/ckc/>

Διεθνές Συνέδριο “Ανοικτή Πρόσβαση: Έρευνα-Εκπαίδευση-Δημόσια Δεδομένα”
<http://www.openaccess.gr/conferences/conference2010/>